



איור: ערן תמנדל

# למה הכלב מסתובב לפני שהוא מתיישב?

יש לי כלב בן 6, ותמיד לפני שהוא מחליט לרבוץ על הספה או על שטיחון בבית, הוא מסתובב סביב עצמו שלושה-ארבע פעמים עד שהוא מחליט להתמקם. מדוע הוא עושה זאת? **מירב**

לכלב לשרוד: כל זמן שהוא מקסים יהיה לו איפה לישון.

## למה אנחנו אוהבים שוקולד?

שירה היקרה, בטח שמעת שבקקאו יש חומר בשם "תאוברומין", בן דוד של קפאין שנמצא גם בעלי התה ובאגוזי הקולה (שכיכבו במ" תכון המקורי של קוקה-קולה). עם כל ביס המח מקבל מנת תאוברומין שמעניקה לו חיוך חיובי, טפיחה על השכם שמ" עוררת אותו להורות לך לקחת עוד ביס.

אך התאוברומין עדין בהרבה מבן דודו הממכר, ולשוקולד יש נשק יותר קונבנציונלי באמתחתו: מתוקות. בתקופה קריטית בהתפתחות שלנו, היש" רדונו הותנתה במציאת מזונות עשירים בסוכר. אז רודה אבולוציה ציידה אות" נו בחישינים לזיהוי מתיקות ובחשק עז להפעיל אותם. אפילו תינוקות מגלים העדפה ברורה למתוק.

בניגוד לטקסי השינה של הכלב, חיבתנו למתוקים הפכה לבעייתית כשעברנו לסבי" בה שופעת חנויות מכולת, אבל היא לא מש" פיעה על סיכוינו להתרבות, או לאבולוציה לא אכפת. ובפעם הבאה שמישהו מסביר לך ששוקולד ממכר כי יש בו איזה סם אוטרי, ספרי לו שתעשיית השוקולד היא רק חלק מתעשיית הממתקים.

שאלות לבלדד השוחי: askbidad@calcalist.co.il

## מירב היקרה,

את לא לבר. הרבה מאוד כל" בים מבצעים את הטקס הקטן הזה לפני השינה, בזמן שהרבה מאוד בני אדם מביטים בהם בתמיהה. אולי הם היו מתפללים קצת פחות לו היו זוכרים שה" כלב, מבויית ככל שיהיה, לא נמצא בס" ביבתו הטבעית. תכונותיו לא התפתחו על השטיחון אלא בטבע, במישורים רחבי ידיים ומכוסים עשב. ובסביבה כזו הסיבוי" בים דווקא די הגיוניים.

## למה טקס ההסתובבות של הכלב לא נפסק לאחר שבויית? כי אין לחץ. זה לא מפריע לאף אחד, ובעיני רוב חובבי הכלבים זה אפילו מקסים

הפסיעה החוזרת על אותה פיסת אדמה קטנה מועכת, משטחת ומצור" פפת את העשבים לכדי מרבץ נח. מרבץ עם פחות גבעולים מזדקרים ופחות קוצים שייתפסו בפרווה. כמעט סוג של קן. במוג אוויר צונג המצע הזה מבודד אותם מהאדמה הקרה, וכשחם הם מוסי" פים לטקס הפירה זריזה ומפזרים סביבם אדמת מעמקים קרירה.

בשני המקרים הכלב בדרך כלל עושה עוד סיבוב או שניים אחרונים לפני שהוא נשכב, כדי למצוא את הזווית הנוחה ביותר. ואם תוך כדי סידור המיטה הוא גם נאלץ להעיף מבט סביב ולוודא שה" שטח בטוח ומסביר פנים – מה טוב.

למה הכלב לא הפסיק עם הטקס הזה כשהוא בויית? כי אין לחץ. זה לא מפריע לאף אחד, ובעיני רוב חובבי הכלבים זה אפילו מקסים. למעשה, מאחר שהר" בה מאוד כלבים מוחזקים כחיות מחמד, הסיבוב הפך לתכונה רצויה שעוזרת



## דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

## איזו טעות הכשילה את ראיון העבודה?

פרופסור יקר, היה לי בחורף ראיון עבודה שהלך רע. ירד גשם, והקדמתי, אז ישבתי בבית קפה וקראתי שם דעות פוליטיות שאני ממש לא מסכים איתן. מה הזיק יותר, הגשם או זה שהתרגזתי בקריאה? מה חשוב יותר, להתראיין ביום יפה או לקרוא קודם דברים שעושים טוב? **ג'**

## ג' היקר,

לדעתי מזג האוויר והקריאה עוררו בך כמה רגשות, שחויית באופן כללי ומופשט. מצב הרוח שלך גרם לך לחוש לא בנוח עם כל מה שסבב אותך, וזה כלל את ראיון העבודה. כנראה לא הצגת פני פוקר, המראיין הבחין ברגשות שלך, והרושם הכללי שהעברת נפגע.

אני חושב שגם מזג האוויר וגם הקריאה הש" פיעו, אבל אם הייתי צריך לנחש, הייתי מניח שה" קריאה השפיעה יותר. לקראת הראיון הבא שלך, קח איתך ספר משעשע, ואולי גם תכתוב בטוש שחור על התחתונים שלך "מספר 1". ההכנה הזאת כנראה תכניס אותך למצב רוח מתאים יותר.

## איך לבחור אסלה?

כשאני נכנסת לשירותים ציבוריים, אני מתלבטת איזה תא לבחור. עצה? **ק'**

## ק' היקרה,

אני מניח שמטרתך לגלות לאיזה תא נכנסו הכי פחות אנשים. אבל למעשה את שואלת מה אחרים חושבים לנוכח הדילמה הגורלית.

אנשים שנרתעים משירותים ציבוריים ינסו לבחור בתא שלדעתם משתמשים בו הכי מעט, והתוצאה תהיה שדווקא התא ההוא יהיה הכי משומש. לכן לך עדיף לבחור דווקא בתא שנדר" מה משתמשים בו הכי הרבה. אם אנשים חוש" בים שהתא שהכי רחוק מהכניסה הוא הפופולרי ביותר, הם יתרחקו ממנו, וכך הוא יישאר פחות משומש מהאחרים.

אבל מה אם כל האנשים מתוחכמים כמוך, ויבחרו בתא שלדעתם אחרים חושדים בו כמלור" כלך? ואם יחשבו בהפוך על הפוך? לכן, השאלה היא: עד כמה לדעתך האנשים מתוחכמים? ופה יש לי ניחוש: אני מאמין שרוב האנשים הולכים רק צעד אחד בתהליך החשיבה הלוגית. לכן, בחרי את בהפוך על הפוך, ולכי לתא שמ" בחוץ נדמה שהוא הכי משומש.

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבי"המכר "לא רציונלי ולא במקרה" ו"לא רציונלי אבל לא נורא" שאלות לדן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

# מוכנים לטוויטר-ויזיה?

בלי לחכות לפיתוח מסחרי, הטלוויזיה החברתית כבר כאן

הפסח הזה, מצאתם עצמכם יושבים או מסוביני? כמה מהזמן בסדר הסבתם בנינוחות לאחור, וכמה ממנו רכנתם מעל הסמארטפון?

באירוע משפחתי לא מנומס לשקוע במסכים קטנטנים ולא נעים לשבת מול מי ששקועים בהם. אבל מלבד בני משפחה וחברים, עד כמה צריכים לחשוש מפניהם ערוצי המדיה המסורתיים, המסכים הגדולים של הטלוויזיה והקולנוע, והאנשים שמתפרנסים מהם? הרי ביממה יש רק 24 שעות. מתוכן יש רק קומץ שעות פנאי, ובכל רקה בשעות הפנאי האלה מתנהל מאבק על תשומת הלב, ואיתה הכיס, של הציבור. ובינתיים, המסכים הקטנים יותר רק זוכים בעוד ועוד תשומת לב. האם הטלוויזיה תשרוד את טוויטר, אינסטגרם, פייסבוק ולינקדאין? האם, כמו הרדיו בשעתו, היא תזוז הצידה ותקבל חלקת אלוהים קטנה יותר אך יציבה? האם היא תגבר? אולי אף אחד מהשלושה.

יש עוד תשובה, מפתיעה ומעניינת. הולך וגובר הרושם שהתקשורת הוותיקה והמדיה החברתית אינן מתחרות, אלא דווקא משלימות ומעשירות זו את זו. התופעה ההול-

כת ונפוצה של אנשים שצופים בטלוויזיה תוך כדי שימוש במסך הקטנטן היא, לרעת כמה, אות לא להחלפת מדורת השבט המשודרת הוותיקה, אלא לאבולוציה שלה. הפטפטת וריבוי הקולות ברשת החברתית עומדים להיטמע במה שאנחנו מכנים "טלוויזיה".

**אפשר להבין את הסיפור כולו** מגיגול קצר של המילים "Habemus Papam" 2013 VS 2005. התוצאות יובילו להשוואה בין תמונות הקהלים שהתאספו לרגל הכתרת האפיפיורים החדשים, ב-2005 ושוב ב-2013. התמונה מ-2005 מראה כיכר מלאה באלפי אנשים. זאת של 2013 מראה את אותה כיכר ואת אותם אלפים, אלא שבה נראות גם אלפי נקודות בוהקות של מסכי סמארטפונים וטאבלטים. אלפי אנשים משגרים ממעמד ההכתרה תמונות וסטטוסים לרשת.

וכך זה בכל אירוע גדול: היה מי שספר שבמהלך הסופרבול האחרון פורסמו בטוויטר 25 מיליון ציוצים שנגעו למשחק. אפילו במצרים פורסמו במהלך מערכת הבחירות יותר מ-8 מיליון סטטוסים פוליטיים בפייסבוק, וגם אצלנו, חוויית הצפייה ב"ליל המדגמים" במוצאי יום הבחירות השתנתה מאוד לאורו ולצליליו של זרם התגובות וההערות שצצו במסך הקטנטן. המסך הזה לא החליף את הטלוויזיה, הוא מצטרף אליה.

פרופ' רב רוי ממעבדת המדיה של אוניברסיטת MIT העניק שם לתופעה הזאת: Social Soundtrack, הפסקול החברתי. כפי שפעם היו סרטים אילמים, ואז נוסף להם ערוץ הפסקול – ורבים מאיתנו זוכרים את הופעת הסטריאו, הדולבי והקרנת הסינמי-

סקופ, ובאחרונה נוסף בקולנוע ממד שלישי עם משקפיים נלווים – כך נוסף בימינו עוד ערוץ: עיבוד תגובותיהם של האחרים. מסך הסמארטפון הופך למקור תוכן נוסף שצמוד לסרט או לאירוע החדשותי הגדול, כמעין כתוביות נוספות שהרשת מייצרת לנו. וכמו שהפסקול שינה לבלי היכר את אמנות הקולנוע, ייתכן שהפסקול החברתי ייטמע גם הוא בטלוויזיה, באופן שיקשה להפריד ביניהם.

**זה נשמע כמו נבואה ללידתו של** איזה מכשיר טלוויזיה עתידני, שישלב שני דורים עם תקשורת חברתית. ובכן, שורה של סטארט-אפים, גם ישראליים, אכן מנסים לפתח מכשירים וממירים כאלה. אבל יש מי שכבר עתה מתרגלים לכך שחלק מה"אקשן" בצפייה מופיע על המסך היותר גדול, וחלק ממנו, מפשרו, וגם לעתים ערוכונים ממשיים בו, זורם בציוצים וסטטוסים שניגרים מהמסך היותר קטן.

מפרסמים, תסריטאים, מפיקים, ובעצם גם המשתתפים החדשים ביצירה, הקהל שהיה עד כה פאסיבי, צריכים להיערך לעולם הדרומטי הזה, ולמשמעות החדשה של המורשג "בין יושבין ובין מסובין". כשם שלמדנו לפתח חלוקת קשב, שהיא בעצם חלוקת חושים, שאפשרה לנו לצפות בתמונות ולשמוע את הקולות, ועבור רבים מאיתנו גם לקרוא את התרגום, נצטרך להוסיף עוד חלוקה, זו שתאפשר מעקב אחר התגובות. עוד משימה למולטיטסקינג ההולך ונכפה עלינו.

פרופ' רפאלי הוא ראש המרכז לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה  
sheizaf.rafaeli.net

## תורת המספרים

הסטטיסטיקה של החיים

### האם באמת המצב בשליטה?

הכלכלה ההתנהגותית גורסת שבני אדם מזיקים לאינטרס של עצמם כי הם נוטים לקבל החלטות על בסיס רחפים ואשליות. חוקרים באוניברסיטת הרווארד הצליחו לכמת במעבדה את אחת האשליות הידועות נפוצות, זו שלפיה אנחנו שולטים במצב גם כשאנחנו לא. החוקרים הורו למתנדבים לפענח צופן שמופיע על מסך מחשב, ואמרו שבאקראי עשוי לצוץ על המסך שלהם כפתור שלחיצה עליו תסייע בפענוח. למעשה, הפענוח היה אפשרי אך ורק בלחיצה על הכפתור, והחוקרים שלטו לחלוטין בהופעתו. בתום המשימה העבירו למתנדבים שאלון שנועד לכמת את התחושה עד כמה התוצאות היו בשליטתם. מתברר שדווקא מי שהיו חסרי אונים לחלוטין סברו כי יש להם אחריות רבה בהצלחת או בכישלון הפענוח.

גל חן

הערכת סטודנטים לגבי תרומתם לביצוע משימה שהצלחתה למעשה הוכתבה מראש

תמונות: Harvard Business School, 2011. אינפורמיקון: מיכל פדון

